-

11 oktober 2026
Jan Berkvens
Serie: Waarheid
Thema: De ander zien

Inleiding:
Fijn om hier weer te zijn. Coming out Sunday. Die ik hier bij jullie mag doorbrengen. In september mocht ik meevaren op de religieboot, hier tijdens Pride leiden. Wat was dat ontzettend leuk. Velen van jullie zag ik langs de kant. En nu zien we elkaar weer hier. In het warme bad van de Ekklesia.
Uit de kast komen… In de Volkskrant stond een ingezonden stuk vrijdag waarin betoogd werd dat het queers niet zou moeten worden opgedrongen met een bepaalde dag. Woorden als opdringen gebruiken voor dingen die gaan over elkaar de ruimte willen geven en elkaar willen erkennen, zijn niet op hun plaats in mijn ogen. Het gaat om elkaar omarmen. Dus: kom allemaal vandaag uit de kast. Kom uit de kast als liefdevol persoon, waarmee je zegt: Ik zie ieder mens, ik zie jou, mens.
De wind waait steeds meer de andere kant op. 'Iedereen is gelijk' betekent niet meer hetzelfde. Het betekent: val mij niet met jou lastig. Vaak wordt daarmee ontkend dat er naast een mooie Pride ook veel leed is. Dát is de waarheid, helaas.
Hannah Arendt zegt veel moois en beschrijft ook dat we met elkaar de samenleving weven. Daar moeten we allemaal, stuk voor stuk aandachtig mee omgaan:

Openingstekst:
Onwaarheden laten gaten achter in het gezamenlijke weefsel van de gemeenschappelijke ruimte (naar Hannah Arendt)

Lezing:
Johannes 8: 1-11
1 Jezus ging naar de Olijfberg, 2 en vroeg in de morgen was Hij weer in de tempel. Het hele volk kwam
naar Hem toe, Hij ging zitten en gaf hun onderricht. 3 Toen brachten de schriftgeleerden en de
farizeeën een vrouw bij Hem die op overspel betrapt was. Ze zetten haar in het midden en 4 zeiden
tegen Jezus: 'Meester, deze vrouw is op heterdaad betrapt toen ze overspel pleegde. 5 Mozes draagt
ons in de wet op zulke vrouwen te stenigen. Wat vindt U daarvan?' 6 Dit zeiden ze om Hem op de
proef te stellen, om te zien of ze Hem konden aanklagen. Jezus bukte zich en schreef met zijn vinger
op de grond. 7 Toen ze bleven aandringen, richtte Hij zich op en zei: 'Wie van jullie zonder zonde is,
laat die als eerste een steen naar haar werpen.' 8 Hij bukte zich weer en schreef op de grond. 9 Toen ze
dat hoorden gingen ze weg, een voor een, de oudsten het eerst, en ze lieten Hem alleen, met de
vrouw die in het midden stond. 10 Jezus richtte zich op en vroeg haar: 'Waar zijn ze? Heeft niemand u
veroordeeld?' 11 'Niemand, Heer,' zei ze. 'Ik veroordeel u ook niet,' zei Jezus. 'Ga naar huis, en zondig
vanaf nu niet meer.'

NOS app, 30 mei 2026
Het parlement van Ghana heeft een wetsvoorstel aangenomen dat homoseksualiteit en de promotie van lhbti-activiteiten strafbaar stelt. De wet moet nog worden ondertekend door president John Dramani Mahama. Volgens het voorstel komt er een straf van maximaal drie jaar cel op openlijk lhbti zijn. Ook het promoten, ondersteunen of financieren van lhbti-activiteiten wordt strafbaar gesteld. Daarop staat een maximale celstraf van tien jaar. Daarnaast introduceert de wet een meldplicht, waarbij mensen verplicht worden overtredingen van de regels bij de politie te melden. Ook

-

zogenoemde "supporters" van lhbti-rechten kunnen strafrechtelijk worden vervolgd. De initiatiefnemer van de wet, parlementariër en dominee John Ntim Fordjour, stelt dat de maatregelen nodig zijn om Ghanese familiewaarden en culturele normen te beschermen. Meerdere religieuze leiders in het land hebben aangedrongen op strengere wetgeving. Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch waarschuwt dat de wet leidt tot ernstige schendingen van fundamentele rechten en tot meer discriminatie van seksuele minderheden.

Overweging
Op de bok. Ludiek
We zwaaien vanaf de boot naar al het publiek aan de kant. Er wordt teruggezwaaid, enthousiast gejoeld, kruisjes geslagen, gebogen alsof mensen de zegen ontvangen. Ik sta – als Willeke Walküre – op de religieboot van Pride Leiden. Met stola om mijn zwierige outfit heen. We varen in de optocht mee door de grachten. Naast mij staat de voorganger van de Oud Katholieken, als een soort bisschop bijna. We zijn een bont gezelschap. Wat een hoop mensen en allemaal zijn ze blij, enthousiast, daar op de kant en in de boten. Het is prachtig weer, reuzen gezellig met de collega's en gemeenteleden van de verschillende kerken in onze twee boten.

Ergens op de stille kromme oude nieuwe Rijn, ik kan ze nooit uit elkaar houden, zie ik het gebeuren: Een jongen die hier vermoedelijk nog niet zo lang is gaat helemaal uit zijn plaat als hij ons op de boot ziet: Hij schreeuwt, houdt zijn kruisje om zijn nek in zijn hand en houdt het omhoog. Hij schudt met zijn hoofd en schreeuwt nog harder. Wat hij schreeuwt, kunnen wij vanuit de boot niet horen, maar het is duidelijk eerder iets in de richting van dat wij zullen branden in de hel, dan dat het een steunbetuiging is. Zo veel is wel duidelijk.

Tja… wat is hier nou de waarheid? Wie heeft het hier bij het rechte eind? Is er een recht eind? In mijn ogen wel, in zijn ogen lees ik een andere.

Wat vind je er eigenlijk van, dat we meevoeren tijdens de Pride? Vind je het mooi, hoopgevend, of word je daar wat ongemakkelijk van en denk je: moet dat nou allemaal en mag het misschien wat minder? Word je vrolijk van al die regenboogvlaggen of stoor je je eraan? Dan heb ik het nog niet eens over de verschijning van Willeke met haar pruik en haar stola om ☺. Wat vind je daar nou eigenlijk van?

Er is meer waar je wat van kunt vinden. Wat vind jij van al dat nieuws over nieuwkomers, asielzoekers en statushouders? Van de protesten tegen AZCs, de onrust op het terrein voor het centrum in Ter Apel, de spreidingswet? Van de situatie dat mensen in de regen buiten moesten slapen donderdagnacht? Word je daar moedeloos van, of ergert het je? En wat ergert je dan: de mensen die op zoek zijn naar een ander leven, zij die geweld verkiezen, de demonstranten die de nieuwkomers weg willen hebben? En waarom voel je dat?

Zelf merk ik twee dingen: Soms schrik ik van wat ikzelf denk, gedachten die niet eens bij mij horen maar die blijkbaar toch ontstaan door al het geschreeuw en verkeerde voorstellingen van zaken.

En ik voel me soms echt machteloos. Soms buitengewoon machteloos. Jij ook? Ik ervoer dat sterk op de ochtend van zaterdag 30 mei. We hadden net de fundraising veiling van mijn zwemclub in Amsterdam gehad, zodat we ook dit jaar met Amsterdam Pride weer mee konden varen met een boot. Die avond was geweldig, allemaal blije enthousiaste mensen.

Die ochtend erna las ik het nieuws uit Ghana. Het wetsvoorstel is inmiddels aangenomen. Mét de meldingsplicht. Moet je je voorstellen: Bij die zwemtraining allemaal opgepakt en wij hier vandaag

ook allemaal. Al die mensen langs de kant en in de boten hier in Leiden ook.

Tja… ik krijg het wel eens te horen, als mensen erachter komen dat ik én gay én dominee ben: dat dat niet samengaat. Ik denk er het volgende over: Geloven is een persoonlijke zaak. Het gaat over jouw persoonlijke band met God, met Het Grotere of hoe je het wilt noemen, waardoor je tot bloei kunt komen, kunt leven. En omdat het persoonlijk is, mag je er niet op beoordeeld worden en mag het de menselijke bewegingsruimte van anderen niet in de weg staan. Wat je ergens ook van vindt.

Dat is wat Jezus duidelijk maakt in het verhaal van de vrouw die gestenigd dreigt te worden. Jezus voorkomt dat niet alleen, hij bevraagt ook de geldende normering. Terwijl de mensen die van plan zijn de mens te straffen die in de ogen van de menigte verachtelijk is. Jezus voorkomt dat EN bevraagt dat. Hij roept hen tot de orde. Zij mag er zijn, ook al zeggen oude wetten dat zij uitgestoten dient te worden. Zij blijft vervolgens met Jezus achter en zij hebben een persoonlijk gesprek. De persoonlijke band tussen de mens en Het Grotere, waar ik het net al over had.

Wat Jezus in dit verhaal doet is buitengewoon interessant. De menigte wil de regels volgen die ook tóen al uit het verleden kwamen. Want Mozes die deze wetten maakte leefde 1300 tot 1400 jaar eerder dan dat dit verhaal speelt. Jezus laat zien dat regels en overtuigingen bevraagd kunnen en móeten worden in de tijd waarin jezelf leeft. Hij vraagt wie er zonder zonde is. Daar hebben zij geen antwoord op, schamen zich misschien wel, en vertrekken, een voor een, alsof de steun voor zo'n oude norm stapje voor stapje afbrokkelt.

Positieverandering
Jezus blijft achter met de vrouw. Moet je je dat beeld eens voorstellen: Zij staat daar in haar eentje in al haar kwetsbaarheid voor Hem. Zij zal denken: Wat gaat er gebeuren? Is ze bang, kijkt ze uitdagend, of juist timide? Jezus stelt een vraag: 'Waar zijn ze?' Het is een heel wezenlijk moment, waarvan je hoopt dat het je nooit overkomt. Een moment dat heel veel slachtoffers van uitsluiting en geweld in onze tijd evengoed herkennen, als de rust is weer gekeerd na een confrontatie. De Surinaams Nederlandse jongen die na in elkaar te zijn geslagen in het park ligt. De studente die weer is afgewezen voor een stage op grond van haar achternaam en wezenloos naar het scherm kijkt. De bewoners van een AZC als de gewelddadige groep mensen vertrokken is en zij samen door de ramen naar de lege straat kijken. De bezoeker van Pride die belaagd is en gewond achterblijft. Het voelt alleen. 'Waar zijn ze?' Dan is er niemand. En in alle gevallen is het níet de schuld van het slachtoffer. De daders hebben gezondigd, alleen was Jezus niet in de buurt om eerst hen tot de orde te roepen en daarna te vragen: Waar zijn ze? Relevanter in onze tijd is de vraag: waar zijn wij? Zijn wij wél in de buurt, want Jezus is al een tijdje in geen velden en wegen te bekennen. Het komt op ons aan. Waar zijn WIJ?

Jezus zegt dat hij niet veroordeelt, hij zegt: 'Ga', en vervolgens: 'en zondig niet meer'. In die tijd geen onverstandig advies: geef ze geen aanleiding. Maar nu zijn wíj 2000 jaar verder dan dít verhaal speelt en ook dit verhaal en de regels die erachter liggen moeten we bevragen. En die redenering kennen we maar al te goed: Geef ze geen aanleiding door wat je draagt en hoe je je gedraagt. De verwrongen waarheid van de daders is de aanleiding, niet de achtergrond envan de slachtoffers. In onze tijd zijn er ontelbare manieren om je leven te leven en in te richten, met een of meerdere partners, van welk geslacht of welke achtergrond dan ook. Of je leeft veel vluchtiger. Ook goed. Oude normeringen hierover gelden niet meer.

Of je nou gelovig bent of niet, Het leven komt met verantwoordelijkheid. En als je vanuit een bepaalde bron wilt leven, het Christendom of iets anders, dan is de verantwoordelijkheid niet alleen om het leven vanuit die kaders te bevragen maar ook de kaders zélf: Zijn die eigenlijk nog wel ok?

-

Louis Fratino. Garden at Dusk

De Amerikaanse queer kunstenaar Louis Fratino heeft een prachtig werk gemaakt, wat ik onlangs in München zag, in Museum Brandhorst. Dat is dit werk, Garden at dusk. Wat zie je hier?

Symboliek
- Gebroken pot
- Schaar en touw
- Bloemen en verwelkte

Het is heel intiem werk, al het werk van Fratino eigenlijk. Matisse achtig, ook iets van Monet en Picasso, laat hij intimiteit zien, in al haar kwetsbaarheid. Dat kun je hier heel mooi zien. Ik zie er ook een aanklacht in, of misschien meer een waarschuwing:

Dusk, zonsondergang, is aan het einde ergens van, na de apotheose, zeg maar. Als we kwijt zijn geraakt wat we hadden. Nadat we de inclusiviteit zijn verloren en we onzichtbaar zijn geworden voor de buitenwereld. De horizon ligt niet voor niets zo hoog, achter de schutting. Daarachter wonen de anderen, die de jongens in de tuin niet meer zien. Ook de jongens kunnen elkaar niet meer herkennen, durven elkaar niet meer aan te kijken, op te zoeken, terwijl ze wel in dezelfde tuin leven.

Dit, die uitsluiting, is nu ook in Ghana realiteit. Hier gaan ook dergelijke stemmen op. In Oldebroek in Gelderland wordt de regenboogvlag niet meer op het stadhuis gehesen. Erger is het dat LHBTI-beleid uit het collegeakkoord geschreven. Bij verschillende Prides zijn deelnemers belaagd. Dus vieren we Pride. Als mensen mij zeggen dat Pride niet nodig is, dat Pride vieren ons juist anders maakt, dan zeg ik: maar dat zijn we ook! Niet alleen wij LHBTI'ers, nee, wij allemaal. We zijn allemaal anders. Dat anders zijn moeten we niet willen opsluiten, wegpoetsen of verstoppen, dat moeten we juist

-

zichtbaar maken en vieren. Want anders gebeurt er wat Louis Fratino laat zien. Anders wonen we straks allemaal in aparte tuintjes, onzichtbaar voor elkaar. En zielsongelukkig, gebroken.

Jezus doet het tegenovergestelde. Hij maakt zichtbaar en biedt ruimte. Hij bevraagt denkbeelden, hij bevraagt de geldende regels, juist die van Mozes. Als kerk en als mensen moeten we dat ook doen, de regels bevragen die hun oorsprong in onze traditie hebben. Om zichtbaar te maken en ruimte te bieden. Nu de wind in de samenleving de andere kant op is beginnen te waaien daar waar het tolerantie, inclusiviteit en gelijkwaardigheid betreft, moeten wij alleen maar standvastiger worden. Elke dag weer en volmondig zeggen: Iedereen is er, mag er zijn, en moet worden omarmd. Queer of straight, hier geboren of nieuwkomer, man, vrouw of anderszins, trouw of promiscue, Iedereen moet kunnen leven en bloeien.

Dit is niet zomaar een ‘links ballonnetje’. Het is de gemeenschappelijke ruimte die we met elkaar vullen, haar broze weefwerk dat we met elkaar te beschermen hebben.

Daarom zingen en dansen we op de boten en langs de kanten met Pride, daarom staat onze kerk open. Daarom mogen we niet mee schuiven met de tendens als het over nieuwkomers gaat. Daarom blijven we strijden voor mensen in gebieden waar deuren voor hen dichtgaan en uitsluiting dreigt. Daarom zou ik van de boot hebben willen kunnen stappen om die jongen uit te nodigen voor een kop koffie. Zodat uiteindelijk mensen overal zonder angst, maar met volle overtuiging kunnen zijn, leven, bloeien en dansen.
Amen

Slottekst:
Anders zijn is niet de uitzondering, anders zijn is de regel. We zijn allemaal anders.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl